

AVROTROS
VRIJDAG
CONCERT

6 maart 2026

Dvořák 9

'Uit de Nieuwe Wereld'

Welkom bij het **AVROTROS Vrijdagconcert**

Al decennialang luidt het AVROTROS Vrijdagconcert het weekend muzikaal in, zowel in TivoliVredenburg als in huiskamers door het hele land via NPO Klassiek. Er klinkt een rijke variatie aan klassieke meesterwerken, onbekende parels van bekende componisten, Nederlandse muziek en spannende premières.

Laat u verrassen door de vaste bespelers: het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroepkoor, en geniet van bijzondere gastoptredens van binnen- en buitenlandse orkesten, ensembles en solisten. Dit seizoen is mezzosopraan Maria Warenberg artist in residence bij het AVROTROS Vrijdagconcert.

De Stem is de rode draad door dit seizoen. Zangers krijgen alle ruimte, er is een keur aan vocale stersolisten en er zijn verschillende topkoren te gast. De stem vertelt een verhaal, kleurt, ontroert, inspireert en spreekt direct tot het hart. Geen wonder dat veel componisten hun mooiste muziek componeerden voor de zangstem. De stem kan intiem klinken, in een recital en in kamermuziek. Of grandioos overweldigen, als een groot koor alle registers opentrekt. Dit seizoen kunt u in heel diverse concertervaringen ontdekken waarom de menselijke stem vaak het mooiste instrument wordt genoemd. Uiteraard klinken ook indrukwekkende symfonische hoogtepunten: elke klassieke muzikliefhebber kan zijn hart ophalen in het Vrijdagconcert.

Namens AVROTROS, Stichting Omroep Muziek, NPO Klassiek en TivoliVredenburg wensen wij u een seizoen vol muzikale hoogtepunten.

Concertlocatie

TivoliVredenburg
Vredenburgkade 11
3511 WB Utrecht

Kaartverkoop en reserveren

Kaarten koopt u via de kassa van TivoliVredenburg (030 231 45 44) of online (www.tivolivredenburg.nl/avrotros-vrijdagconcert en u krijgt een compleet overzicht). Meer informatie vindt u ook op www.avrotrosvrijdagconcert.nl.

Informatie programmering & reacties

- www.avrotrosvrijdagconcert.nl
- AVROTROS Vrijdagconcert
- avrotrosklassiek
- AVROTROS Klassiek

Postadres

AVROTROS Vrijdagconcert
Postbus 2
1200 JA Hilversum

AVROTROS VRIJDAG CONCERT

VRIJDAG 6 MAART 2026, 20.15 UUR

AVROTROS Klassiek II

TivoliVredenburg Grote Zaal, Utrecht

DVOŘÁK 9

‘Uit de Nieuwe Wereld’

Radio Filharmonisch Orkest

Xian Zhang dirigent

Steven Banks saxofoon

LEONARD BERNSTEIN (1918-1990)

Ouverture uit **Candide** (1956)

BILLY CHILDS (1957)

Saxofoonconcert ‘Diaspora’

(2023, Nederlandse première)

- Motherland
- If we must die
- And still I rise

PAUZE

ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904)

Symfonie nr. 9 in e

(Uit de nieuwe wereld), opus 95 (1893)

- Adagio - Allegro molto
- Largo
- Scherzo: Molto vivace
- Allegro con fuoco

Het gebruik van uw telefoon

kan storend zijn voor de musici en andere concertbezoekers. We verzoeken u vriendelijk uw telefoon niet te gebruiken en op vliegtuigstand of uit te zetten.

Luister live op npoklassiek.nl.

Presentatie: Leonard Evers

Echo's uit de **NIEUWE WERELD**

De Amerikaanse muziek is een heel eigen weg gegaan, mede dankzij Dvořák's *Negende symfonie 'Uit de nieuwe wereld'*. Het Radio Filharmonisch Orkest brengt in een notendop de invloed van Dvořák in kaart met werken van Bernstein en Billy Childs. De van oorsprong Chinese dirigent Xian Zhang bewijst met het orkest dat juist ook in gepolariseerde tijden de muziek van ons allemaal is.

Bruggenbouwer

Zonder **Leonard Bernstein** had de muziekwereld er anders uitgezien – kleurlozer, vooral. In zijn eigen composities – de musical *West Side Story* voorop – sloeg hij een brug tussen populaire muziek, jazz en de concertzaal. Hij was een typische crossover-componist die 'hoge' en 'lage' muziek met elkaar verbond.

Een jaar vóór *West Side Story*, zijn grote doorbraak, schreef hij de musical *Candide*, gebaseerd op een novelle van Voltaire. Dit kleurrijke verhaal uit 1759 leverde speelse kritiek op de dubbele moraal van die tijd; volgens de makers van de musical kon het welvarende, maar gewetenloze Amerika van de jaren vijftig zich daaraan spiegelen. Tijdens het compositieproces gingen de scherpste randjes er evenwel af; de maatschappijkritiek ging volledig schuil achter de vrolijke kermis die Bernstein en zijn scenarioschrijver ervan maakten. De componist deed een gulle greep uit oude Franse en Duitse danstradities: het stuk zit vol gavottes, walsen en polka's, en Bernstein noemde het eindresultaat dan ook 'een Valentijnskaart aan de Europese muziek'.

Toch bleef de complete musical uiteindelijk vooral een Amerikaans feestje dat weinig Europese theaters haalde. Maar de *Ouverture* werd een wereldwijd succes. En ook dit is een soort collage waarin Bernstein diverse registers tegelijkertijd open lijkt te trekken. Overigens is het nog een hele toer om deze zorgeloze, uitbundige muziek ook correct te spelen. Bernstein was zelf dirigent en wist hoe hij het maximale effect uit een orkest kon halen. In zo'n stuk zitten musici op het puntje van hun stoel.

Leonard Bernstein

Toekomstmuziek

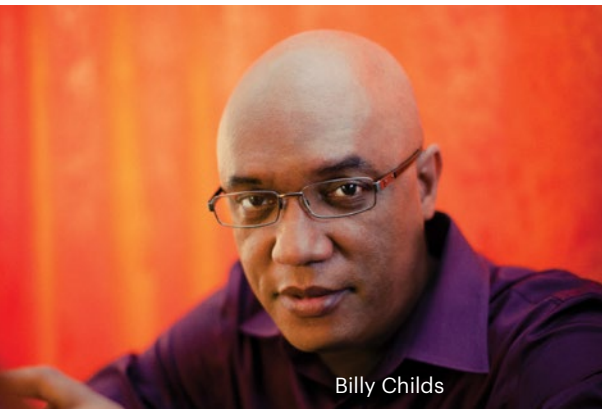
Anders dan Europese componisten hebben hun Amerikaanse collega's nooit gearzeld om stijlen en genres te vermengen. Dat demonstreerden Bernstein, George Gershwin, Aaron Copland en John Adams. **Billy Childs**, componist en jazzpianist, voegt zich bij dat illustere gezelschap. Zijn composities wortelen in de jazz en blues waarmee hij opgroeide – en daarmee onderscheiden ze zich van vele jazz-geïnspireerde muziek die witte componisten in de afgelopen honderd jaar produceerden.

Childs is bepaald geen nieuwkomer in de Amerikaanse muziekscene. Zijn carrière omvat ruim veertig jaar. In die periode won hij zes Grammy's (de 'Oscar' voor musici) en werd hij zeventien keer voor die prijs genomineerd, zowel voor zijn composities als voor zijn imposante jazzrecitals én zijn werk als arrangeur. In die laatste hoedanigheid werkte hij samen met een bonte stoet musici, waaronder Gladys Knight, Sting, Michael Bublé, Chick Corea, operazangeres Renée Fleming en cellist Yo-Yo Ma.

Het soloconcert dat hij voor saxofonist Steven Banks schreef, draagt de veelzeggende titel *Diaspora*. Childs, ervaringsdeskundig als het om racistische pesterijen gaat, geeft hier zijn persoonlijke visie op de getroebleerde geschiedenis van zwarte Amerikanen, hun als slaven verhandelde voorouders en hun ontwortelde bestaan op een nieuw continent. Het werk bestaat uit drie aangesloten delen, soms geïnspireerd door poëzie van zwarte dichters.

Motherland begint vredig; Childs schildert Afrika hier niet als een Utopia, maar wel als een pure bron van de zwarte cultuur. Die wereld wordt ruw verstoord door de komst van slavenscheperen. Helse toekomstvisioenen verschijnen in *If We Must Die*, geïnspireerd op het gelijkna-

Childs werkte samen met Gladys Knight, Sting, Michael Bublé, Chick Corea, Renée Fleming en cellist Yo-Yo Ma.

Billy Childs

mige gedicht van Claude McKay. Aan boord van het schip zien de vernederde en gemartelde gevangenen Amerika aan de horizon opdoemen, verklankt door een horrorachtige 'schreeuw' van de piano. Maar in de zachte saxofoonmelodie die daarop volgt klinkt hoop door: het gevoel van eigenwaarde en trots is ongebroken. Het slotdeel, vernoemd naar *And Still I Rise* van Maya Angelou, focust op de lange weg die zwarte Amerikanen afleggen om in hun nieuwe omgeving gerespecteerd te

worden. De kerk was een grote verbinder in dat proces; de saxofoon imiteert dan ook aanvankelijk een religieuze hymne, begeleid door piano. Het gezang zwelt aan tot een triomfantelijke fanfare: zwart Amerika legt zich niet neer bij tweederangs burgerschap en treedt vol vertrouwen de toekomst tegemoet.

Met dit werk maakt Childs een stuk geschiedenis invoelbaar dat steeds nadrukkelijker onder het tapijt geschoffeld wordt, zeker in Amerika. En dat maakt het actueler dan ooit. 'De mensheid heeft een lange geschiedenis en een enorme erfenis van kunst, politiek en wetenschap', zei de componist onlangs in een interview. 'We moeten allemaal ons best doen om daar een positieve bijdrage aan te leveren. Het is onze verantwoordelijkheid de mensheid in stand te houden, in harmonie met de planeet en in harmonie met andere mensen.'

Ruilhandel

Rond 1890, toen in zuidelijke Amerikaanse staten de dehumanisering van de zwarte bevolking nog in volle gang was, voltrokken zich in New York voorzichtige staaltjes van culturele integratie. Het wonderlijkst voorbeeld was wel de komst van de Tsjechische componist **Antonín Dvořák**, die in New York voor een docentschap was uitgenodigd. Dvořák had in eigen land gedemonstreerd hoe je je volksmuziek kon verzilveren tot 'hogere kunst'; volgens muziekschoolhoofd Jeanette Thurber kon hij jonge Amerikaanse componisten helpen met de ontplooiing van hun nationale identiteit.

Voor de ooit zo provinciale Dvořák was New York een openbaring. Als kind had hij het romantische verhaal *Song of Hiawatha* van Henry Longfellow gelezen; verder ging zijn Amerika-kennis niet. Hij schreef

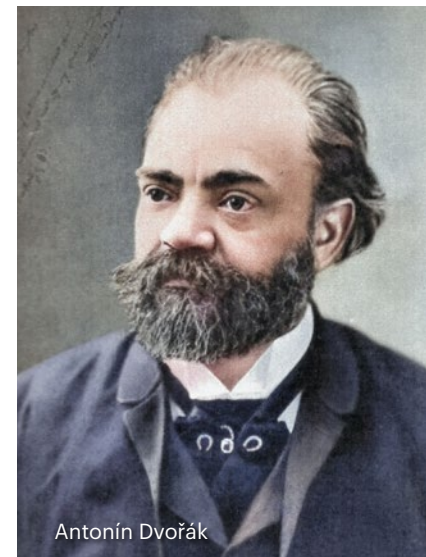
dan ook enthousiast naar het thuisfront over de 'Indianenmuziek' die hij hoorde op één van 'Buffalo Bill's Wild West Shows', waar leden van een Sioux-stam optraden met zang en dans. Minstens zo indrukwekkend vond hij de zwarte muziek die zijn leerlingen hem voorzongen en -speelden. Gospel en spirituals waren volgens hem 'pathetisch, teder, gepassioneerd, melancholiek, plechtig, religieus, openhartig, blij, uitgelaten, wat je maar wilt' en konden de basis leggen voor 'een grote, waardige Amerikaanse school'.

Uiteindelijk was Dvořák in Amerika evenzeer leerling als docent; de volksmuziek die hij er hoorde kleurde een aantal van zijn eigen composities uit die periode, de *Negende symfonie* voorop. Diep gaat die Amerikaanse invloed niet; de *Negende symfonie* klinkt nog altijd als een klassiek Europees stuk. Zo begint het stuk met een pianissimo-inleiding, gevolgd door een robuust thema en een teder antwoord daarop: sinds Beethoven een typisch Europees-romantische openingszets. Wel maakt hij plotseling veelvuldig gebruik van de pentatonische toonladder (zeg: de zwarte toetsen van de piano) die hij in Amerika oppikte; die komt wereldwijd voor in traditionele muziek, maar was voor hem iets nieuws.

Nergens worden bestaande volksdeuntjes geciteerd, al klinkt het soms wel zo. Een fraai voorbeeld is de althobosolo in deel twee. Het is Dvořáks inventie, maar het groeide uit tot een heuse gospelmelodie: in 1922 voorzag Dvořáks leerling William Arms Fisher het thema van een tekst, waarna het onder de titel *Going Home* een lijflied van religieus (zwart) Amerika werd.

Het derde deel begint met aandachtvragende kreten die wederom Beethoven-achtig klinken. Wat daarna volgt was volgens Dvořák zelf geïnspireerd door de 'wilde Indianendans' die hij zich uit het Hiawatha-verhaal van Longfellow herinnerde. Maar ironisch genoeg vonden zijn landgenoten juist dit deel het meest Tsjechisch klinken toen de symfonie eenmaal in Praag werd uitgevoerd. Ook de melancholische Finale klinkt niet zozeer Amerikaans als wel Slavisch. Ondanks de prachtige indrukken die hij opdeed werd Dvořák in Amerika voortdurend gekweld door heimwee, en dit slotdeel maakt daar geen geheim van.

TEKST: MICHIËL CLEIJ

Antonín Dvořák

*Ondanks de
prachtige indrukken
die hij opdeed werd
Dvořák in Amerika
voortdurend
gekweld door
heimwee*

Uitvoerenden

Xian Zhang dirigent

De Chinees-Amerikaanse dirigent Xian Zhang begon haar muziekstudies in Peking aan de piano, maar ze stapte al snel over op het dirigeren. Nadat ze haar bachelor- en masterdiploma's behaalde in Peking, vertrok ze naar Amerika, waar ze aan de Universiteit van Cincinnati, College Conservatory of Music een Doctoral of Musical Arts (DMA) behaalde. Haar carrière nam een enorme vlucht toen ze in 2002 de Maazel-Vilar Conductor's Competition won en door maestro Lorin Maazel werd uitgenodigd om de New York Philharmonic te dirigeren. Daar werd ze in 2004 assistent-dirigent en in 2005 'associate conductor'. Ze is chefdirigent van het New Jersey Symphony Orchestra en van de Seattle Symphony. Als chefdirigent van het Orchestra Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi was ze de eerste vrouwelijke chefdirigent van een Italiaans beroepsorkest. Ze was ook vaste gastdirigent van het BBC National Orchestra of Wales en honorair gastdirigent van de Nationale Jeugdorkesten Nederland (NJON).

Steven Banks saxofoon

Saxofonist Steven Banks wordt door recensenten geprezen om zijn warme maar toch stralende klank, zijn goed uitgewerkte en communicatieve muzikale expressie en zijn ijzersterke techniek. Banks studeerde bij Taimur Sullivan, Otis Murphy Jr. en Galvin Crisp aan de Indiana University Jacobs School of Music en de Northwestern University Bienen School of Music, waar hij een master behaalde.

In 2022 won hij de Avery Fisher Career Grant.

Banks speelde met The Cleveland Orchestra, Montreal Symphony, Utah Symphony, Colorado Symphony, Mostly Mozart Festival Orchestra en het Aspen Festival Orchestra, en met dirigenten als Franz Welser-Most, Xian Zhang, Nicholas McGegan, Rafael Payare, John Adams en Peter Oundjian.

Hij werkte samen met het Borromeo String Quartet en St. Lawrence String Quartet, het Dover String Quartet en het Verona String Quartet. Hij is mede-oprichter van het Kenari Saxophone Quartet.

Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest is bij uitstek de ambassadeur voor nieuwe en onbekende muziek in Nederland en daarbuiten. Elke week laat het orkest publiek in de grote concertzalen van Nederland en talloze mensen thuis via radio en internet genieten van meesterwerken uit de klassieke muziek.

CHEF-DIRIGENT Karina Canellakis • **VASTE GAST-DIRIGENT** Stéphane Denève • **ERE-DIRIGENT** Edo de Waart • **1E VIOOL** Joris van Rijn • Nadia Wijzenbeek • Dimitri Tchernookov • Alexander Baev • Fred Gaasterland • Roswitha Devrient • Maria Escarabajal-Baade • Alberto Facanha Johnson • Mariska Godwaldt • Josje ter Haar • Julija Hartig • Masha Iakovleva • Kerstin Kendler • Pamela Kubik • Leonie Mensink • Pedja Milosavljevic • Gerrie Rodenhuis • Stella Zake • **2E VIOOL** Casper Bleumers • Sarah Loerkens • Matthijs van de Wel • Ian van de Berk • Esther de Bruijn • Filipe Farinha Fernandes • Yvonne Hamelink • Annemarie van Helden • Esther Kovy • Dana Mihailescu • Renate van Riel • Alexander van den Tol • Nika Toskan • Eveline Trap • Nina de Waal • **ALT VIOOL** Francien Schatborn • Frank Brakkee • Huub Beckers • Joao Alvares Abreu •

Igor Bobylev • Sabine Duch • Marije Helder • Annemijn Herder • Annemarie Konijnenburg • Javier Rodas Sanchez • Lotte de Vries • Ewa Opbergen-Wagner • Francesca Wiersma • Arjan Wildschut • **CELLO** Michael Muller • Michael Stirling • Anton Istomin • Eveline Kraaijenhof • Harm Bakker • Winnyfred Beldman • Mirjam Bosma • Crit Coenegracht • Anneke Janssen • Ansfried Plat • Rebecca Smit • Arjen Uittenbogaard • **CONTRABAS** Wilmar de Visser • Servaas Jessen • Annika Pigorsch • Jim Schultz • Sjeng Schupp • Ella Stenstedt • Stephan Wienjus • **FLUIT** Ingrid Geerlings • Ines Pires Pinto • **PICCOLO** Maike Grobdenhaar • **HOBO** Aisling Casey • Hans Wolters • Marjolein Koning • Yvonne Wolters • **ALTHOBO** Gerard van Andel • **KLARINET** Frank den Brink • Arjan Woudenberg • Esther Misbeek • **ESKLARINET** Diede Brantjes • **BASKLARINET** Sergio Hamerslag • **FAGOT** Hajime Konoe • Jos Lammerse • Birgit Strahl • **CONTRAFAGOT** Marlene Schwarzler • **HOORN** Annelies van Nuffelen • Petra Botma-Zijlstra • Rebecca Grannetia • Toine Martens • Frederick Franssen • Margreet Mulder • **TROMPET** Hessel Buma • Hans van Loenen • Raymond Rook • Johan Verheij • **TROMBONE** Tim Ouwejan • Niels Jacobs • **BASTROMBONE** Pelle van Esch • **TUBA** Bernard Beniers • **PAUKEN** Paul Jussen • **SLAGWERK** Mark Haeldermans • Hans Zonderop • Vincent Cox • Esther Doornink • **PIANO** Stephan Kiefer • **HARP** Ellen Versneij

Volgende CONCERTEN

VRIJDAG 13 MAART 2026, 20.15 UUR
TivoliVredenburg, Utrecht

Liederen van **Haydn, Mozart en Wagner**

Radio Filharmonisch Orkest
Benjamin Perry Wenzelberg dirigent
Maria Warenberg mezzosopraan

CIMAROSA Il matrimonio segreto: Ouverture
HAYDN Scena di Berenice
STRAVINSKY Concert in Es 'Dumbarton Oaks'
MOZART La clemenza di Tito: Parto, ma tu ben mio
WENZELBERG The Tenth Muse (wereldpremière)
WAGNER Siegfried Idyll; Wesendonck Lieder: Träume

bestel
hier

VRIJDAG 20 MAART 2026, 20.15 UUR
TivoliVredenburg, Utrecht

Tsjaikovski 6
'Pathétique'

Philzuid
Duncan Ward dirigent
Laura van der Heijden cello

DOROTHY HOWELL Lamia
WALTON Celloconcert
TSJAIKOVSKI Symfonie nr. 6 'Pathétique'

bestel
hier

COLOFON | PROGRAMMERING: Jorinke van Deelen **PRODUCTIE**: Olga Brauers/Marinke Visser | **PROGRAMMATOELICHTING**: Michiel Cleij | **REDACTIE**: Alexander Klapwijk / Pieter Peverelli | **FOTOGRAFIE**: Benjamin Ealovega, Chris Lee, Fresher Life, Raj Naik, Harold de Smet | **ART DIRECTION**: Norbert Croonenberg | **PRODUCTIEBEGELEIDING**: Regalis, Zeist

CONCERTOVERZICHT 2026

VRIJDAG 9 JANUARI 2026
Radio Filharmonisch Orkest met Beethoven 8
Radio Filharmonisch Orkest | Schumann | Brahms | Beethoven

VRIJDAG 16 JANUARI 2026
The Planets met Symphonic Cinema
Nationaal Jeugdorkest | Strauss | Holst

VRIJDAG 23 JANUARI 2026
Beethoven, Liszt & Schumann
Radio Filharmonisch Orkest | Beethoven | Liszt | Schumann

VRIJDAG 30 JANUARI 2026
Karina Canellakis dirigeert Tsjaikovski en Sibelius
Radio Filharmonisch Orkest | Groot Omroepkoor | Sibelius | Tsjaikovski

VRIJDAG 6 FEBRUARI 2026
AVROTROS VIRTUOOS
Sterre Decru | Nymphéas Trombone Quartet | Jorian van Nee | Monteverdi | Ravel | Massenet | Albéniz e.a.

VRIJDAG 13 FEBRUARI 2026
Radio Filharmonisch Orkest: Prokofjev en Mahler
Radio Filharmonisch Orkest | Roukens | Mahler | Prokofjev

VRIJDAG 20 FEBRUARI 2026
Amsterdam Sinfonietta: Fauré's Requiem
Amsterdam Sinfonietta | Nederlands Kammerkoor | Nystedt | Bach | Pärt | Sjostakovitsj | Fauré

VRIJDAG 27 FEBRUARI 2026
Filmmuziekconcert
Nordwestdeutsche Philharmonie | Williams | Shore | Zimmer | Barry e.a.

VRIJDAG 6 MAART 2026
Dvořák 9 'Uit de Nieuwe Wereld'
Radio Filharmonisch Orkest | Bernstein | Childs | Dvořák

VRIJDAG 13 MAART 2026
Liederen van Haydn, Mozart en Wagner
Radio Filharmonisch Orkest | Cimarosa | Haydn | Stravinsky | Mozart | Wenzelberg | Wagner | Gershwin

VRIJDAG 20 MAART 2026
Tsjaikovski's Pathétique
Philzuid | Howell | Walton | Tsjaikovski

VRIJDAG 27 MAART 2026
Wagners Ring: An Orchestral Adventure
Radio Filharmonisch Orkest | Bruckner | Von Weber | Wagner

VRIJDAG 3 APRIL 2026
Stabat Mater van Haydn
Radio Filharmonisch Orkest | Groot Omroepkoor | Schubert | Haydn

VRIJDAG 10 APRIL 2026
Anna Fedorova speelt Tsjaikovski's Pianoconcert
Noord Nederlands Orkest | Tsjaikovski | Sjostakovitsj

VRIJDAG 17 APRIL 2026
Liza Ferschtman en Ivan Karizna: Brahms dubbelconcert
Radio Filharmonisch Orkest | Prokofjev | Brahms | Weill

VRIJDAG 24 APRIL 2026
The Living Room: Brahms' Liebeslieder
Groot Omroepkoor | Dianto Reed Quintet | Brahms | Schumann | Liszt | Mahler

VRIJDAG 22 MEI 2026
Mendelssohns Midsummer Night's Dream
Radio Filharmonisch Orkest | Groot Omroepkoor | Honegger | Debussy | Mendelssohn

VRIJDAG 29 MEI 2026
Lorenzo Viotti & Patricia Kopatchinskaja
Nederlands Philharmonisch Orkest | Bach | Sjostakovitsj | Rachmaninov

VRIJDAG 12 JUNI 2026
Slotconcert: Karina Canellakis dirigeert Mahler 2
Radio Filharmonisch Orkest | Groot Omroepkoor | Mahler

WIJZIGINGEN VOORBEHOUDEN

AVROTROS VRIJDAG CONCERT

Verrassend klassiek!

avrotrosvrijdagconcert.nl

**AVRo
TROs**

{ omroep
muziek

